

Saarna Valkealan kirkossa 1.8.2021 (Wanhan ajan kirkkopyhä; 10. sunnuntai helluntaista; Luuk. 12:42-48)

TT Marko Marttila

Jumalanpalveluksessa olemme yleensä aikamatkalla. Raamatuntekstit kuljettavat meitä kahden, jopa kolmen tuhannen vuoden päähän. Monet virret ja rukouksetkin ovat syntyneet jo paljon ennen meitä. Samalla me elämme käsillä olevaa nykyhetkeä ja peilaamme sen valossa Raamatun opetuksia. Etsimme lohdutusta, turvaa ja ohjeita, kuinka elää kristittynä nykyajassa. Jumala opettaa sanassaan myös sitä, mitä aikanaan tulee tapahtumaan, eli millaiseen tulevaisuuteen meidän tulee varautua. Valkealan kirkon sivusalin seinällä sitaatti Heprealaiskirjeestä osuvasti muistuttaa meille, että Jeesus Kristus on sama eilen ja tänään ja iankaikkisesti. Hän on läsnä kaikissa ajan ulottuvuuksissa.

Tänään perinnekirkkopyhässä pyrimme eläytymään hiukan siihen, millainen on ollut esivanhempiemme kirkkotie ja jumalanpalveluselämä. Jumalanpalveluksen kaava on lainattu 1800-luvun kirkkokäsikirjasta. Tuolloin 1800-luvulla tällä paikalla, Massinkankaalla, kohosi vielä edellinen puurakenteinen kirkko. Vastaavanlaisen kirkon voi vielä tänä päivänä nähdä pystyssä Lappeenrannan keskustassa, kun menee katsomaan Lappeen seurakunnan kirkkoa. Millaista mahtoi olla seurakunnallinen elämä ja elämänmeno muutenkin Valkealassa 1800-luvulla? Tähän tämänpäiväiseen jumalanpalvelukseen ohjeistettiin, että kirkkokansa asettuisi istumapaikoilleen edustamiensa säätyjen mukaisesti. Nykyisin väestömme on ammatillisesti hyvin vahvasti eriytynyttä, mutta miltä tilanne näytti 1800-luvulla? Minäpä kerron lyhyesti. Lähteenä olen käyttänyt Valkealan historia –teossarjan osia 2 ja 3.

Jos otamme tarkastelukohteeksi vaikkapa vuoden 1865, niin silloin aatelissäädyn edustajia Valkealassa oli 4 henkeä, oppisäätyä (mm. papit) 10 henkeä, muita säätyläisiä 33 henkeä ja talonpoikaissäytyä 6528 henkeä. Aikuiset miehet luokiteltiin

väkilukutauluihin ammattien mukaan seuraavasti: pappeja oli 2, opettajia 1, kruununpalvelijoita 5, upseereita ja sotilaita 5, omaa tilaa pitäviä talonpoikia 1182, torppareita 122, työkykyisiä itsellisiä 164, talollisten renkejä 566, suutareita 27, räätäleitä 32, seppiä 24, muurareita 8, puuseppiä 5, ja lopulta pitäjänvaivaisia 21. Tämä tilasto osoittaa, että sen ajan yhteiskunta oli tyystin erilainen kuin omamme.

Jokapäiväinen leipä ei ollut 1800-luvun olosuhteissa mikään itsestäänselvyys. Se oli enimmäkseen rauhan vuosisata aivan 1800-luvun alussa sodittua Suomen sotaa lukuun ottamatta, mutta katovuodet ja niitä seuranneet kulkutaudit verottivat aika ajoin väkilukua. 1700-luvun lopulla Valkealassa raivosi toisiaan seuranneina tiheinä epidemioina isorokko, johon menehtyi suuri joukko seurakuntalaisia. Säännöllinen isorokkorokotus alkoi Valkealassa vuonna 1814, jolloin 115 valkealalaista sai rokotuksen. Seitsemän vuotta myöhemmin puhkesi uusi isorokkoepidemia, ja silloin Valkealassa rokotettiin ennätyselliset 420 ihmistä (siis tasan 200 vuotta sitten laajamittaisesti rokotettiin). Lopulta rokotukset taltuttivat epidemian. Mutta monia muita tauteja ei juurikaan osattu hoitaa, ja esimerkiksi tuhkarokko oli kohtalokas lukuisille lapsille.

Talvi 1866-67 oli erittäin runsasluminen, ja kesän tulo viivästyi. Helluntaina 1867 kuljettiin kirkkoon vielä jäitä pitkin, ja osa järvistä oli jäässä juhannusviikollakin. Kesä jäi todella lyhyeksi, ja hallat yllättivät sadonkorjaajat jo elokuun lopulla. Sadosta muodostui surkea. Tätä seurasi vuonna 1868 erittäin kuiva ja kuuma kesä, joten heikoksi jäi senkin vuoden sato. Lisäksi Valkealaan ilmaantui suuria määriä muualta päin maata nälkää pakoon lähteneitä kulkureita ja kerjäläisiä. Heidän mukanaan levisivät kulkutaudit, kuten lavantauti ja punatauti. Nälkäisen väestön vastustuskyky heikkeni, ja sen seurauksena vuosina 1868-69 valkealalaisia kuoli kaikkiaan noin 600. Eipä tainnut ollut taloa, jossa ei olisi koettu kuoleman surua ja hätää. Elämä ei ollut esivanhemmillemme mitenkään helppoa, mutta eteenpäin he katsoivat, toivoivat, rukoilivat ja uskoivat.

Katovuodet, kulkutaudit ja sodat – ne olivat erityisesti sellaisia ajanjaksoja, jotka johtivat hiljentyneeseen ja nöyrytykseen. Viimeksi kuluneen puolentoista vuoden ajan myös me nykyihmiset olemme opetelleet hiljentyneestä ja nöyrytyksestä. Olemme joutuneet pysähtymään ja myöntämään, että ihminen ei pystykään hallitsemaan kaikkea ympäristössään. Mikrokooppisen pieni, hajuton ja mauton virus voikin laittaa koko maailman hetkessä tehokkaasti polvilleen. Kulkutaudit eivät esiinnykään pelkästään historiankirjojen sivuilla, vaan ne kuuluvat myös tähän 2000-luvun maailmaan. Tällaista emme osanneet tässä laajuudessa odottaa.

Kuulemamme evankeliumiteksti kehottaa olemaan valmiina, valppaana ja varustautuneena. Se puhuttelee meitä monella tasolla. Se on kehoitusta koko kristilliselle kirkolle ja sen yksittäisille seurakunnille. Seurakunnan tulee aina olla valmis Herransa paluuseen. Jeesuksen toista tulemistä on odotettu pari tuhatta vuotta. Pitkän ajan kuluessa valppaus voi alkaa hiipua. Hengellinen elämä voi veltostua. Sama pätee jokaisen kristityn elämässä. Ei saa väsähtää. Ei saa väsähtää! Rippikoulussa opitut hengellisen elämän hoitamisen keinot ovat hyödylliset mielessä pidettäväksi ja aktiivisesti noudatettaviksi. Niitähän ovat Raamatun luku, rukous, ehtoollinen ja seurakuntayhteys. Osa näistä on ollut vaikeasti toteutettavissa pandemian aikana. Toki nykyinen aika tarjoaa yhteydenpidon välineitä tavalla, jollaisesta 1800-luvun sukulaistemme eivät kyenneet edes uneksimaan. Uskonelämän säännöllinen hoitaminen on paras lääke hengelliseen veltouteen ja välinpitämättömyyteen. Puhtaasti inhimillinen valvominen ilman Jumalan apua olisi epävarmaa.

Milloin talon isäntä tulee? Aamuvarhain, keskipäivällä vai sydänyöllä? Näissä vuorokauden eri ajankohdissa voidaan nähdä vertauskuva ihmisen eri elämänvaiheista ja ikäkausista. Joku kutsutaan tästä elämästä korkeassa iässä ja elämästä kyllänsä saaneena; joku toinen kesken parhaiden työvuosiensa (kuten eräs

työtoverini kesäkuussa); joku niin nuorella iällä, että koko elämä lahjoineen ja mahdollisuuksineen olisi ollut vasta avautumassa. Me emme tiedä päiviä emmekä hetkiä. Sen vuoksi joka päivä tulisi olla valmiina ja varustautuneena, jotta voi silmät sulkea uskossa Jeesukseen Kristukseen, joka on pelastanut meidät synnin ja kuoleman vallasta.

Määräaikoja emme tiedä, mutta sen me tiedämme, että Jeesus Kristus on sama eilen ja tänään ja iankaikkisesti. Tämä lupaus on kantanut polvesta polveen. Jumalan lapsen perusturvallisuus on kaikkina aikoina muodostunut siitä, että saa tunnustaa oman heikkoutensa ja vajavaisuutensa ja saa turvautua Jumalan armoon, siihen rakkauteen, joka on tullut ilmi Jeesuksessa Kristuksessa. Ristille saakka meitä on rakastettu. Sen oppivat monet 1800-luvun valkealalaisetkin viimeistään silloin, kun he kirkossa ollessaan katselivat tätä Anders Gustav Thitzin maalaamaa alttaritaulua, joka edellisessä kirkossakin pitkään palveli. Elämän koettelemusten ja ajoittaisten vastoinkäymisten yläpuolella on jotakin niin suurenmoista, että sitä eivät mitkään vallat tai voimat kykene kumoamaan. Se on lupaus pelastuksesta, ylösnousemuksesta ja iankaikkisesta elämästä. Meillä on tulevaisuus ja toivo. Esivanhempiemme tavoin saamme katsoa eteenpäin luottavaisesti, uskoen ja rukoillen.